

rlighting) en
dat ze aan

overwegen,
n verlost zal

F.

anti-critiek.

zint op den
dogma toe-
aan te leggen
werd geacht
rd van God.
enkele din-
ck wees er
egenover de
lijke situatie
die van den
de dogma-
a het geloof,
i God, maar
uit met de
zich critisch
formuleering
r geïsoleerde
h ook weer
t de Schrift.
rift te onder-
s haar. Men
ijn omgeving
ekere opvat-
mede, wan-
ndeeren.⁴⁾
an het bibli-
„De Schrift
en maar be-
een bepaald
samengesteld
personen, uit
openden in-
i organische,
n schets der
el het orga-
De Schrift is
raten, maar
s zullen na-
aamde Vor-
onmogelijk
ken van het
oon daartoe
zijn eeuwen
ngesteld, die
testes in alle
de christen-
zich isoleert,

eel van den
zoo goed als
n oordeelen,
oet een eigen
datgene, wat
kerk en de
nmenschelijk

tegelijkertijd
hebben voor
t zij tot zulk
werk onder-
ken der ge-
van hetgeen
t stelling een

ig 26.

en ten volle
n het woord
lan wel zich
ele voorstel-
al is het
ok tusschen

„n grafiese
zoo dat „de
vanneer men
et in inwen-
r, zooals het
een bepaald
lezen of ge-
tiet wezenlijk
der aange-
consequentie
Woord was,

is (primair)

geen hogere
voor schrift
en volkomen
n zijn voor

normen der

uiterst gewichtige poging ondernomen, en hij heeft
zich een geweldige taak gesteld.

Maar als men dan het recht heeft datgene, wat
al de eeuwen door als juiste formuleering werd
aanvaard, te onderwerpen aan critiek — natuur-
lijk in het licht van de Heilige Schrift — hebben
wij toch ook weer het recht, en zelfs den plicht
deze critiek kritisch te toetsen.

Vooraf geldt dat, wanneer wij spreken over „de
ziel”. Immers op schier geen enkel punt ver-
dedigde de in de laatste jaren opgekomen „op-
vatting” zoozeer „andere” meeningen, dan juist
op dit punt; en juist daár, waar de kerk en de
ouden spraken over „natuur”, „persoon” en der-
gelijke begrippen, meende deze „opvatting” haar
sterkste critiek op de uitspraken der eeuwen te
moeten laten hooren.

Nu kan niemand meenen, dat het juist zou zijn
de van bedoelde zijde uitgebrachte critiek op het
werk der eeuwen critiekloos te aanvaarden; noch
ook, dat wij geroepen zouden zijn zonder nader
onderzoek te erkennen, dat het christelijk denken
van negentien eeuwen op uiterst belangrijke pun-
ten zich grondig zou hebben vergist.

Daarom willen wij, neen, daarom moeten wij
nader op hetgeen van bedoelde zijde wordt be-
toogd, ingaan.

En het is zoo gelukkig, dat wij dit kunnen doen
onder broeders. Immers het hoofdwerk, dat we
critisch zullen moeten bespreken, is geschreven
door een hooggewaarddeerde broeder, die zelf
zegt, zich onvoorwaardelijk voor het gezag der
Schrift te buigen. En die zegt vrijmoedig al het
overige — óók eigen werk — nader op zijn waar-
heidsgehalte te willen onderzoeken.⁴⁾ En ook als
hij het niet zeide, wisten wij het nog van hem.

Zoo hebben we al dadelijk een gemeenschappe-
lijke basis voor discussie. En dat geeft hope, dat
ook deze discussie niet vruchteloos zal blijven.

Natuurlijk is nu van het eerste belang de vraag
„Wat zegt de Schrift?”

Zeker, maar vergeten we nu niet, dat de door
ons besproken richting zich bij dat antwoord min
of meer los moet maken van de historie. Immers
reeds zeiden we, dat deze richting tot de con-
clusie komt, dat in de historie allerlei paganis-
tische terminologie de overhand kreeg in het
christelijk denken.

Het boven-bedoelde werk geeft dan ook het
antwoord, dat de schrijver noemt „het calvinis-
tisch antwoord”. Dat antwoord op de vraag „Wat
zegt de Schrift?” kan dan volgens bedoelden
schrijver aldus worden samengevat:

„a. De Heilige Schrift leert de rechtstreeksche
sovereiniteit van dien God, Die Zich in Zijn
Woord geopenbaard heeft, over alle dingen, in
welk verband en op welk terrein ook, en onder-
scheidt in overeenstemming daarmee helder tus-
schen God als den Souverein en het door Hem
geschapene.

„b. Zij beschouwt de religie als een verbond
(unio foederalis), het menschelijk geslacht ook
reeds vóór den zondeval bekend door woordopen-
baring.

„c. Zij predikt, wat den toestand na den val
betreft,

1. de algemeene verdorvenheid van den mensch,
2. den dood als straf op de zonde, en
3. de openbaring der genade van den souve-
reinen God in den Middelaar.”

Het zij ons vergund al dadelijk hier een viertal
opmerkingen te maken:

1. Zooals deze regels daar staan zal wel nie-
mand er eenig bezwaar tegen hebben; afgedacht
dan van hetgeen we onder II opmerken.

4) Dr D. H. Th. Vollenhoven: Het Calvinisme en de Refor-
matic van de Wijsbegeerte, pag. 20.

geschreven taal niet worden erkend en nog veel
minder zekere superioriteit van deze ten aanzien
der gesproken taal.

De eerste conclusie, die bij de bespreking der
andere regels van het ontwerp meer aandacht
zou vragen, laten we rusten.

Wat de tweede betreft: het is volkomen juist
dat De Vooy's, van zijn principe uit, gewaagt van
den „taalregel” dat woorden als „kast” in het
verkleinwoord geen „t” hebben¹⁾. We spreken een
klank dien we hier, min of meer gebrekkig, met
„kasje” aanduiden, en dat er een spelling „kastje”
bestaat, die duidelijk zichtbaar maakt het door
den geest geleegd, in de uitspraak overwaasd ver-
band tusschen grondwoord en deminutief, dat raakt
de taal niet. Even consequent is het dat „het”
met een h een zonde tegen de taal beduidt,
omdat het onzijdig lidwoord is: „(e)t”.

Maar men waagt verdere gevolgtrekkingen: bui-
gingsuitgangen als „der” heeten verouderd; den
leerlingen mag niet worden opgedrongen dat ze
in de taal nog bestaan. En evenzoo: er zijn
slechts twee geslachten, „het d e en het et ge-
slacht”, zoodat een deur aan te duiden met „haar”
een taalfout is. Norm voor het algemeene schrij-

1) De Vooy's, Verz. Taalk. Opst. I, 47.

II. Het betoog, dat de Schrift de religie als een
verbond beschouwt, behoeft stellig nader bewijs;
in ieder geval is het historisch niet juist, dat het
calvinisme heden belijdt of vroeger betoogde, dat
volgens de Schrift de religie een verbond is.

III. Met de aanvaarding van de formuleering
van deze stellingen is daarom nog niet de toe-
lichting, daarop te geven, aanvaard. Immers, (weer
afgedacht van hetgeen over religie als verbond
werd gezegd) hetgeen hier staat is niet specifiek.
Noch specifiek calvinistisch; noch specifiek
luthersch, of iets anders. We zouden kunnen
zeggen: het is reformatorisch. De reformatoren
zouden (afgedacht van b.) allen zonder onder-
scheid dit hebben kunnen zeggen. Daarom zijn
deze uitspraken natuurlijk niet minder goed, —
integendeel; maar wel zijn ze dus nog zoo alge-
meen, dat ze, zooals ze geformuleerd zijn, nog
geen uitdrukking geven aan consequenties ten op-
zichte van het denken aller eeuwen, en ten op-
zichte van de terminologie der zielkunde, zooals
er, gelijk blijken zal, toch uit getrokken worden.

IV. Wanneer deze stellingen nader worden uit-
gewerkt, is het van de grootste beteekenis, op
welke wijze dan voor hetgeen uit deze stellingen
wordt afgeleid, het bewijs wordt verkregen. Boven-
dien interesseert ons bijzonder het bewijs voor de
stelling, dat de religie een verbond is. Bij de
bedoelde bewijzen nu gaat het in de eerste plaats
om de bewijzen uit de Schrift, en daarna om de
bewijzen, die uit anderen hoofde, dan doordien
ze aan de Schrift ontleend zijn, als bewijsgrond
worden aangevoerd. We krijgen dus ook te onder-
zoeken de bewijsmethode dezer richting,
waarbij dan naar twee zijden het onderzoek moet
worden ingesteld: a. de methode aangaande de
schriftuurlijke bewijzen; b. de methode aangaande
de niet-schriftuurlijke bewijzen.

Nu zal het duidelijk zijn, dat in deze artikelen,
het onderzoek naar de bewijsmethode bij
deze „richting” (in het algemeen, en in het boven
aangeduide boek in het bijzonder) voorop moet
gaan. Immers, wanneer wij een betoog met des-
zelfs bewijzen bespreken, moeten we vooraf op
de hoogte zijn van de methode, die men aan-
wendde om de bewijzen te vinden.

Dikwijls geeft de methode zooveel licht over
datgene, wat als resultaat van de bewijsvoering
werd verkregen. En een foutieve methode heeft
niet alleen wanneer het ging over historische
vragen, maar ook wanneer er kwesties van be-
wijsvoering in het geding waren, reeds menigeen
op een dwaalspoor geholpen.

Om een enkel voorbeeld te noemen. Zeer dik-
wijls gebeurt het in het leven, dat de menschen
een zekere stelling poneeren. Die stelling moet
dan bewezen worden. Ten bewijze haalt men dan
een bepaalde gebeurtenis aan of een bepaalden
tekst, en ziet daarbij deze gebeurtenis of dezen
tekst in zulk een licht, alsof de te bewijzen stel-
ling reeds bewezen ware. Dat is natuurlijk fout.
Inplaats van met „het bewijs” de „stelling” een
vasten grond te geven, geeft men in zulk een geval
„het bewijs” of „de bewijspplaats” zijn zin en zijn
grond uit „de stelling”. Maar die stelling moet
juist nog bewezen worden! Het is duidelijk, dat
de stelling zelve géén invloed hebben mag op de
manier, waarop ik een gebeurtenis of een tekst,
die als bewijs moeten dienen, opvat.

Zeker, wie zou niet weten, dat men wel heel
dikwijls ten dezen in fouten vervalt? In den ge-
wonen redeneertrant der menschen worden tel-
kens dergelijke fouten gemaakt. Maar in het
wetenschappelijk betoog mag zulk een bewijs-
voering uiteraard niet voorkomen. Ook al is na-
tuurlijk daarmede tegen den persoon, die bewijst,
niets kwaads gezegd, — wanneer zulke fouten in
een wetenschappelijke verhandeling voorkomen,
is de verhandeling zelve er zwak door geworden.

We namen dit enkele voorbeeld, om duidelijk te

ven en ook voor het taalonderwijs wordt het z.g.n.
Algemeen Beschaafd. Niet dat litteraire taal wordt
uitgesloten of afgekeurd; och neen — even min
als volksdialect en „familiaal Beschaafd”.

Zoo leidt de weg van de identificatie „taal is
klank” tot miskenning en achteruitzetting der li-
teraire taal.

Iets dat ten nauwste verband houdt met een
andere gevaarlijke dwaling die dient te worden
gesignaleerd. De taalpsychologen en op hun voet-
spoor de Vereenvoudigers kennen geen normen
boven de taal. Ze zijn de meening toegedaan
dat de „levende taal” zichzelf ten wet is. Als
Schrift-geloovigen (en niet op grond van classi-
cistische gezindheid) deelen wij dit gevoelen aller-
minst. Ook in de wijze van zijn spreken is de
mensch nooit of te nimmer autonoom. Er zijn
door God gestelde aesthetische, ethische, logische
wetten en normen, welke gelden ook voor den
taalvormenden en -gebruikenden mensch. Het
spreekt vanzelf: wie die wetten en normen op
zich zelve erkent en tevens inziet dat 'menschen
geestes- en zieleleven met den taalvorm op 't
allerinnigst saamgeweven is, moet deze wetten
zeggenenschap toekennen en beteekenis ook voor
de taal. Dit niet te doen stond gelijk met de taal
te ontzielen. En wie den zondeval belijdt, kan

maken, van hoeveel beteekenis het is, bij een
ernstige discussie te letten op de bewijsmethode
van hen, met wie men van meening verschilt.

En, gelijk gezegd, dit onderzoek moet voorop
gaan.

Behalve om de genoemde, ook nog om een
andere reden. Het zou toch niet wel mogelijk zijn,
een bestreden betoog te volgen, wanneer dat be-
toog werd gerefereerd — en men telkens moest
onderbreken om formeel-methodische vragen te
behandelen. Hebben wij de bewijsmethode be-
sproken, dan kan punt voor punt de opvatting
der door ons besproken richting naar voren ge-
bracht worden, en kunnen wij bij elk punt, na de
bewijzen van andere zijde te hebben aangewezen,
de gronden voor onze instemming met het be-
toog, — of de gronden, waarop we van den
schrijver moeten verschillen, aangeven.

Daarbij komt nog iets.
Wanneer wij handelen over anderer bewijs-
methode hebben we tegelijkertijd gelegenheid onze
eigen opvatting over de eischen, waaraan een
bewijs volgens de regelen der logica moet vol-
doen, te omschrijven.

Telkens weer blijkt, dat dit punt, inzonder-
heid bij het aanhalen van de onderscheiden
Schriftuurplaatsen als „bewijs”, van overwegende
beteekenis is.

En we zullen dan ook vanzelf met de vraag van
de beteekenis der exegese in verband met het
Schrift-bewijs in aanraking komen.

Zoo willen we dan een volgend maal beginnen
met de bespreking van de methode aangaande de
Schrift-bewijzen, zooals we deze bij de door ons
besproken nieuwere „richting” vinden.

J. W.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Een dringend beroep.

Dat ik mij op het terrein van het sociale leven
begeef in de kolommen van ons blad heeft zijn
bijzondere reden.

‘t Is om aankondiging te doen van een vergade-
ring, die in deze maand staat gehouden te worden
en die, ofschoon niet een conferentie van groot-
schen omvang, van veel beteekenis kan zijn.

Zooals men weet bestaat er een „Organisatie van
Reunisten der S. S. R.”, een vereniging van oud-
leden van de Unie van Gereformeerde Studenten
aan Openbare Hoogeschoolen.

Deze organisatie, gevormd dus uit leden (± 325),
die allen student zijn geweest en thans een ambt
vervullen dat op den grondslag van academische
vorming rust, leeft in nauw contact met de stu-
dentenwereld.

En zoo weet ze ook van de moeilijkheden, die
daar worden gevoeld.

Een van die moeilijkheden, die meer en meer tot
een probleem gaat worden, is de vraag naar een
emplooi voor de pas-afgestudeerden.

Dat vraagstuk heeft reeds lang de belangstelling,
ook van officiële zijde. Aan elke Universiteit is
een regeeringsgedelegeerde, die tot taak heeft
voor de afgestudeerden een werkkring te zoeken.
Want de nood klimt. Er zijn in ons land reeds vele
gegradueerden, die tot de groote groep van werke-
lozen behooren.

En bij alle bezwaren, die dezen hebben te door-
worstelen, komt er voor hen nog bij, dat ze in
hun wetenschappelijke ambities gaan verflauwen
en straks, zoo er verruiming komen mocht, voor
een ambtsvervulling, met daaraan verbonden ver-
antwoordelijkheid, niet meer geschikt zijn. Met
name voor de jonge ingenieurs en leeraren be-

niet ontkomen aan de conclusie dat het bederf
de taal niet is voorbijgegaan.

Iets dat de verklaring geeft:

1e. van het feit dat er platter en nobeler uitingen
en vormen zijn van taal en

2e. van den eisch: aan den neertrekkenden
invloed van het onedele en alledaagsche weerstand
te bieden, vooral daar waar rustig overleg meest
mogelijk is en verduurzaming intreedt van het
vluchtige woord, t.w. in de geschreven taal.

Bovendien: Babels spraakverwarring (in bond
met den zondeval) bracht het beginsel van een
nimmer eindigende differentiatie en splitsing in het
taalleven: een abnormale (hoewel thans nood-
zakelijke) ontwikkeling. Kunstmatig herstel van
eenheid, horizontaal in uiteen gelegen plaatsen,
verticaal in den stroom des tijds, biedt eenig
tegenwicht; eenigermate vergelijkbaar met den
mechanischen band van overheidsgezag en staat.
En bij dit herstel worden belangrijke diensten be-
wezen door geschreven taal en door gramma-
ticaal gezag.

Dat de „naturalistische” (het woord is van Dr
A. Kuyper Sr.) School van Kolléwijn dit niet kan
toegeven ligt voor de hand. Tusschen hen en
ons in staat het Woord van God.

R. J. DAM.